Це оповідання — а воно правдивіше, ніж ви гадаєте, — про країну золотих копалень, отже, не диво, що в ньому йтиметься про чиєсь безталання. Власне, все залежить від того, як дивитися на речі. Вигадькові Мітчелу та Зачмеленому Білові, наприклад, вислів "безталання" видався б занадто слабким. А що в цій справі на їхню гадку найбільше покладатися можна, відомо всім на Юконі.

Восени 1896 року ці двоє приятелів спустилися до східного Юконового берега й витягли канадського човна з прикритого мохом сховища. На вигляд були вони не дуже знадливі. Вигарувавши ціле літо в пошуках золота, майже надголодь, вони страшенно обносилися за дорогу й так виснажилися, що ледве душа трималася в тілі. У кожного навколо голови дзижчав комариний вінець. Обличчя їм були пообмащувані синьою глиною. Кожен ніс грудку тієї ще мокрої глини і, як тільки вона висихала на обличчі й обсипалася, одразу ж натомісць намащував свіжої. В голосі їм бриніла скарга, рухи були роздратовані, все свідчило про безсоння та марну боротьбу з дрібною крилатою напастю.

— Ці комарі на той світ мене заженуть, — застогнав Вигадько Мітчел, коли човен трапив носом на течію і відійшов від берега.

— Не журися! Ми вже ось-ось будемо на місці, — відповів Зачмелений Віл, удаючи бадьорого, хоч його замогильний голос звучав тужно. — На Сороковій Милі ми будемо за сорок хвилин, а тоді... от чорт!

Він випустив весло й ляснув себе по шиї. Потім, лаючись, приклав свіжу грудку глини на щойно вкушене місце. Вигадькові Мітчелу було не до сміху. Дивлячись на приятеля, він і собі наклав густіший шар глини на шию.

Вони перепливли Юкон і на бистрині легко й хутко погнали човна вздовж західного берега. Хвилин за сорок приятелі обминули кінець острова при лівому березі, і зненацька перед ними й справді виринула

Сорокова Миля. Обидва випростались і вп'ялися в неї очима. Вони кинули човна на волю течії і дивилися довго й пильно, і подив на їхніх обличчях поволі поступався місцем жахові. Над жодним із сотень дерев'яних будинків не здіймався дим. Не гупали сокири, вганяючись у дерево, не стукали молотки, не співали пилки. Ні собаки, ні люди не вешталися біля величезної комори. Ні пароплавів біля берега, ні каяків, ні пласких човнів, ні плотів. Ані суденця на річці, ані найменшої ознаки життя в містечку.

— Либонь, архангел Гавриїл уже заграв у ріжок, і ми з тобою припізнилися, — зауважив Зачмелений Віл.

Зауважив він байдуже, ніби нічого незвичайного не сталося. Вигадько Мітчел відповів так само байдуже, наче й він був цілком спокійний.

— Мабуть, усі поставали баптистами, позабирали човни та подалися на страшний суд, — пожартував він і собі.

— Мій батько був баптист, — мовив Зачмелений Віл. — І він завжди тримався тієї думки, що до раю на сорок тисяч миль ближче водою.

Їхня легковажна розмова на цьому й урвалася. Човен пристав до берега, і вони вилізли на високу кручу. Їм було аж моторошно, коли вони йшли порожніми вулицями. Сонце спокійно осявало містечко. Перед зачиненими дверима дансингу "Каледонія" вітерець бив об жердину мотузкою, що нею піднімають прапор. Гули комарі, співали вільшанки, голодні горобці стрибали поміж будинків, але ніде не було й знаку людського життя.

— Мені страх як випити хочеться, — сказав Зачмелений Віл, мимохідь стишивши голос до хрипкого шепоту.

Його приятель тільки кивнув мовчки головою, немов боявся порушити тишу голосом. Так пленталися вони в напруженому мовчанні, аж урешті несподівано опинилися перед відчиненими дверима. Над ними, вздовж

усього будинку, висіла вивіска з незграбно виведеним написом "Монте Карло". Біля дверей, насунувши капелюха на очі та відкинувшись на стільці, сидів собі на сонечку якийсь чоловік. То був дід із довгою сивою бородою та довгим білим чубом, що надавали йому вигляду патріарха.

— Це начебто Джім Кемінгз! Певне, він, як і ми, спізнився на страшний суд, — сказав Вигадько Мітчел.

— Видно, не чув Гавриїлового рогу, — докинув Зачмелений Віл. — Здорові були, Джіме! Прокиньтеся! — гукнув він до старого.

Дід підвівся з стільця, припадаючи на ногу, і, спросоння кліпаючи очима, несамохіть забурмотів:

— Чо хочете, добродії? Чо хочете?

Вони пішли за ним усередину й підступили до довгого прилавка, де ще не так давно ледве могли впоратися шестеро шинкарів. У великому приміщенні, звичайно повному гамору, було тихо й похмуро, немов на кладовищі. Ні стукоту марок, ні дзижчання куль із слонової кістки. Рулетка й столи на фараона, накриті білою полотниною, нагадували якісь надгробки. З зали до танців, далі позаду, не чулося веселих жіночих голосів. Старий Джім Кемінгз витирав тремтячими руками чарку, а Вигадько Мітчел виводив свої ініціали на запорошеному прилавкові.

— Де ж дівчата? — гукнув Зачмелений Віл, удаючи веселого.

— Поїхали, — відповів старий шинкар голосом кволим і хирим, як він сам, і тремтячим, як його рука.

— Де Бідвел і Барлоу?

— Поїхали.

— А Чарлі Світвотер?

— Поїхав.

— А його сестра?

— Теж поїхала.

— А ваша дочка Салі та її мала дитина?

— Поїхали, всі поїхали.

Старий сумно похитав головою, неуважно щось шукаючи поміж припорошених пляшок.

— А бий його сила божа! Куди? — вигукнув Вигадько Мітчел, якому несила було довше стримуватися. — Чума їх виполошила, чи що?

— Як, хіба ви не чули? — стиха захихотів старий. — Усі подалися в Доусон.

— А що це таке? — спитав Віл. — Річка чи місцина? Чи якийсь шинок?

— Ви ніколи не чули про Доусон, га? — знову захихотів старий. — Та ж то ціле місто, більше за Сорокову Милю. Еге ж, сер, більше за Сорокову Милю.

— Я живу тут уже сім років, — з притиском промовив Біл, — а далебі ніколи не чув про таке місто. Краще налийте-но ще віскі, бо мені аж голова обертом пішла від вашої новини. То де саме, кажете, той Доусон?

— На низовині, якраз коло гирла Клондайку, — відповів старий Джім. — А ви де тинялися ціле літо?

— Не все вам одно, де ми були, — із серцем відповів Мітчел. — Ми тинялися там, де комарів стільки, що треба кинути палицю в повітря, аби побачити сонце та довідатися, котра година. Правда, Біле?

— Правда, та ще й яка, — сказав Біл. — А з тим Доусоном, Джіме, скажіть, як воно все почалося?

— Та натрапили на річку Бонанзу й промивають по унції золота з одного заступа, а до жили ще не докопалися.

— Хто натрапив?

— Кармак.

Почувши це ім'я, приятелі розчаровано перезирнулися й підморгпули один одному.

— Джордж Сиваш, — чмихнув Зачмелений Біл.

— Той, що живе з індіянкою, — глузливо докинув Мітчел.

— Я б пошкодував мокасинів, аби йти за ним, хоч що б він там знайшов, — сказав Біл.

— Так само й я, — мовив його приятель. — Це такий ледацюга, що сам собі лосося не спіймає. Отож він і злигався з індіянами. Певне, і його чорнопикий швагер, як його там, отой Скукум Джім, разом з ним? Га?

Старий кивнув головою.

— Авжеж, і вся Сорокова Миля там, опріч мене та ще скількох калік.

— І п'яниць, — додав Вигадько Мітчел.

— Що вже ні, то ні! — палко заперечив старий.

— Закладаюсь на віскі, що п'яниця Гонкінз не з ними! — вигукнув упевнено Зачмелений Біл.

Обличчя старого Джіма проясніло:

— От і програли, Біле!

— Як же те невситиме жлукто зважилося покинути Сорокову Милю? — спитав Мітчел.

— Вони зв'язали його й кинули на дно човна, — пояснив старий Джім. — Прийшли просто, стягли його з стільця, он там у кутку, і ще трьох п'яниць знайшли під піаніном. Кажу вам, усі, весь табір виїхав угору Юконом до Доусона, немов сам дідько гнався за ними — жінки, діти, немовлята на руках, усі гамузом. Бідвел прибіг до мене й каже: "Джіме, допантруй тут "Монте Карло", а я поїду". — "Де Барлоу?"— питаю. А він: "Пішов, а я беру віскі і їду за ним". І по цьому помчав до човна й драла річкою проти води, немов навіжений, навіть не спитав, чи я лишуся, чи ні. Отож я тут і сиджу, а оце вперше продав віскі за три дні. Приятелі знову перезирнулись.

— Щастить нам пасти задніх! — сказав Зачмелений Біл. — Чи ми з тобою, Вигадьку, не з тих, що прибігають з виделками, коли розсипають юшку?

— То, може, подамося навздогінці, га? — мовив Вигадько Мітчел. — За тими ледарями, п'яницями й хвальками?

— І за бабіями, — додав Біл. — Жодного путнього копача на цілу юрбу. Путні копачі, ось як ми з тобою, Вигадьку, — просторікував він, — усі порозходились і добре гріють чуба на Березовому ручаї. А в цій навіженій юрбі, що подалася в Доусон, немає таки путнього копача. І хай

там що, а я ні кроку не ступлю задля якоїсь там Кармакової знахідки. Хай я побачу спочатку барву того піску.

— І я так само, — погодився Мітчел. — Ану ще по чарці.

Скріпивши віскі свою постанову, приятелі витягли на берег човна, перенесли, що в ньому було, до своєї хатини, й почали варити обід. Але після обіду їх охопив неспокій. Вони звикли до тиші великих пустель, але ця замогильна тиша міста нервувала їх. Вони ловили себе на тому, що мимохіть прислухаються, чи не впіймають, бува, знайомих звуків, "сподівались, — як сказав Біл, — що ось-ось тобі заторохтить, але ніщо не торохтіло". Вони попленталися спорожнілими вулицями до "Монте Карло" і ще раз випили, тоді помандрували до річки, до пристані, де тільки вода, вируючи, то припливала, то відпливала від берега, та лосось часом скидався, виблискуючи на сонці.

Вони сіли в холодку під коморою і розбалакалися з сухотним крамарем, який залишився тут тільки тому, що харкав кров'ю. Біл і Мітчел сказали йому, що мають намір відпочити після літньої праці. Розповідали, як вони тішитимуться дозвіллям, розповідали настирливо, немов боялися, що він їм не повірить, і водночас хотіли, щоб він відраджував їм відпочивати. Але крамар слухав їх байдуже. Він знов навертав розмову на події в Клондайку, і вони ніяк не могли збити його на інше. Він не здатен був ні про що інше ані думати, ані говорити, аж урешті Зачмелений Біл не витримав.

— Хай він пропаде, той Доусон! — сердито вигукнув він.

— Авжеж, — згодився Вигадько Мітчел, раптом пожвавішавши. — Послухати вас, то можна подумати, що там і справді щось путнє, а не похід ледарів та новаків.

Але саме ту хвилину з'явився човен знизу річки. Довгий і вузький, він близько пропливав під берегом: троє людей, стоячи, штовхали його довгими тичками проти бистрини.

— Це із Серкл-Сіті, — мовив крамар, — Я їх зранку чекаю. Бо ж Сорокова Миля ближче до Доусона на сто сімдесят миль. Але гляньте, вони не гають часу!

— А ми посидимо та подивимося, як то вони спішитимуть, — самовдоволепо сказав Біл.

Коли це з'явився другий човен, а за деякий час ще два. Саме тоді перший човен порівнявся з людьми у березі. Люди на човні привіталися, але й на мить не перестали відпихатися, і хоч посувалися поволі, а проте за півгодини їх уже стало не видно.

А знизу й далі їхали човен за човном безкраєю вервечкою. Біла й Мітчела проймав щораз більший неспокій. Вони крадькома допитливо поглядали один на одного, і коли їхні погляди збігалися, ніяково відвертались. Проте кінець кінцем вони таки глянули один одному в очі.

Вигадько розтулив рота й хотів щось сказати, але враз утратив дар слова і з роззявленим ротом мовчки дивився на свого приятеля.

— І я так думаю, Вигадьку, — мовив Біл.

Вони засоромлено всміхнулись один до одного і, погодившись мовчки, підвелися й пішли. Вони все наддавали ходи, а ближче до хатини, то вже й бігли.

— Не можна гаяти часу, коли вся ця навала суне туди, — захлинаючись, сказав Вигадько, одною рукою засовуючи макітру на тісто в казан, а другою хапаючи сковорідку та кавник.

— Ще б пак, — важко дихаючи, відповів Біл; він з головою пірнув у торбу на одяг, де були теплі шкарпетки та білизна. — До речі, Вигадьку, не забудь соду, вона скраю на полиці, за грубкою.

За півгодини, зіпхнувши у воду човна, вони вже вантажили його, а крамар глузував з них: мовляв, яка то непостійна вдача людська та яка заразлива ота золота лихоманка. Проте, коли Біл і Мітчел відіпхнулися довгими тичками і човен виплив на бистрину, він гукнув до них:

— Ну, до побачення, щасти вам! Та не забудьте й на мою пайку яку займанку!

Вони радо закивали головами, жаліючи бідолаху, що мусить сидіти в містечку.

Мітчел і Віл ішли так, що аж потом обливалися. Люди на Півночі, перейнакшивши святе письмо, кажуть, що в поході перемагає прудконогий, на займанках — дужий, а користь з усього має держава, збираючи орендну платню. Обидва, і Мітчел, і Віл, були прудконогі й дужі. Вони йшли швидкою сягнистою ступою по розквашеній стежці й доводили до розпуки двох новаків, що намагалися триматись їх. За ними від самого Доусона, де копачі кидали човни й починали подорож суходолом, простували перші гурти із Серкл-Сіті. Ще пливучи від Сорокової Милі, приятелі одного по одному повипереджали всі човни і біля самого Доусона навіть першого з них. А на суходолі й геть-то лишили позаду тих із човнів.

— Ну, хай тримаються, — сміявся Зачмелений Віл, стираючи піт з чола та оглядаючись назад.

З-за дерев на стежку вигулькнули троє мандрівників. Двоє йшли слідом за ними, а там іще видніли якісь чоловік і жінка.

— Хутчіш, Вигадьку! Ану-бо, наддай, ану! Віл приспішив ходу, а Мітчел і собі оглянувся.

— Ну й стрибають же вони, хай їм чорт!

— А ось один уже дострибався, — мовив Віл, показуючи вбік від стежки.

Там лежав горілиць чоловік, важко дихаючи, цілком виснажений. Обличчя його було жахливе, очі налиті кров'ю і тьмяні, немов у мерця.

— Чечако! — буркнув Вигадько Мітчел, вкладаючи в те слово всю зневагу бувальця до новака, що бере з собою в дорогу борошно, заправлене дріжджами, і вживає прянощів, як пече млинці.

За звичкою старожитців, приятелі мали намір запаколити собі місце нижче від першої займанки. Але дійшовши до вирізаного на дереві напису "81-а нижня", що означало цілих вісім миль нижче першої займанки, названої "Знахідкою", вони завернули назад. Ті вісім миль приятелі здолали менше ніж за дві години. Убивча хода, як на таку погану стежку. Вони випередили десятки знесилених людей, що попадали побіля стежки.

На "Знахідці" вони мало що довідалися про верхів'я річки. Кармаків швагер, індіянин Скукум Джім, знав, що річка поділена вже десь до третьої милі, та коли Мітчел і Біл дійшли до стовпа з позначкою "79-а верхня", тобто ще миль із вісім, то поскидали з спини подорожні клунки й сіли закурити. Даремні були їхні зусилля. Бонанза була позапаколювана кілками геть уся від верхів'я до гирла.

— Усе пообтикувано, аж до самого хребта, — нарікав Біл, коли вони ввечері повернулися до "Знахідки" й заходилися підсмажувати бекон та варити каву на Кармаковій плиті.

— Спробуйте оцей струмочок, — запропонував другого дня вранці Кармак.

"Оцей струмочок" була широка річка, що вливалася в Бонанзу коло займанки "7-а верхня". Приятелі з погордою бувальців поставилися до поради чоловіка, що жив з індіянкою, і замість того змарнували день на Адамовій річці, другій вітці Бонанзи, що видалася їм куди багатшою. Але й тут було те саме: паколи губились аж десь на обрії.

Три дні Кармак давав свою раду, і три дні вони з погордою відкидали її. Та четвертого дня вже нікуди було йти, отож вони подалися вгору "оцим струмочком". Вони знали, що на тій річці майже немає займанок, але й самі не мали великого бажання ставити там паколи. Пішли радше, аби зігнати на комусь свою злість. На той час вони вже зовсім зневірилися й поставали циніками: кепкували геть з усього, ображали кожного чечако, якого здибали по дорозі.

Займанки кінчалися номером двадцять третім. Далі річка була вільна.

— Лосяче пасовисько, — пирхнув Вигадько Мітчел.

А Біл урочисто відміряв п'ятсот футів угору по річці й позначив межу займанки стовпцями. Потім узяв днище із скриньки з-під свічок, на рівному боці зробив написа і прибив його посередині займанки:

Це лосяче пасовисько застерігається за шведами та чечаками.

Біл Рейдер

Вигадько прочитав табличку й похвалив її:

— Я такої самої гадки. Мабуть, підпишуся й собі.

Отож Чарлз Мітчел прикрасив табличку і своїм прізвищем. І не один суворий бувалець усміхнувся, бачивши той напис: жарт їм припав до серця.

— Ну як струмочок? — спитав Кармак, коли вони вернулися до табору.

— А хай йому чорт! — відповів Зачмелений Біл. — Ми з Мітчелом вирушимо до Золотого Дна, ось тільки трохи мідпочинемо.

"Золоте Дно" — то була легендарна річка, яка всім старожитцям марилася. Переказували, ніби там стільки золота, що нарінок треба було промивати в жолобах. Але за ті кілька днів відпочинку, що вони дозволили собі перед подорожжю до "Золотого Дна", їхні плани змінила трохи одна подія: з'явився якийсь швед на прізвище Анс Гундерсон.

Цей Гундерсон ціле літо працював на заробітках на Міллеровій річці за Шістдесятою Милею, а під осінь його, як і сотні інших безпричальних людей, підхопила хвиля золотої лихоманки й викинула на берег Бонанзи. Він був високий на зріст, худорлявий, з довгими, як у первісної людини, руками. Його мозолясті долоні, понівечені тяжкою працею, скидалися на глибокі коряки. Розмовляв він спроквола і робив усе не хапаючись. А в блакитних його очах, таких ясних, як і білявий чуб, світилася ніби неземна мрія. Піхто не міг сказати, а надто він сам, що то була за мрія. А може, він тільки здавався мрійником через те, що був безмежно наївним. За такого принаймні мали його звичайні люди, а Зачмелений Біл і Вигадько Мітчел саме й належали до звичайних людей.

Приятелі згайнували день, заходячи побалакати то до тієї, то до іншої хатини, а ввечері зійшлись у величезному наметі, де тимчасово розмістилося "Монте Карло". Тут шукачі золота давали відпочинок своїм знеможеним кісткам, а погане віскі продавалося по долару за склянку. Але що за гроші правив золотий пісок, а важили його завжди з надвишкою, склянка коштувала навіть більше як долар. Біл і Мітчел не

пили, головне тому, що спільна їхня торбина була не надто повна, щоб витримати часті мандри до ваги.

— Знаєш, Біле, я надибав чечако, в якого можна розжитися на мішок борошна, — радісно сповістив Мітчел.

Біл зрадів. На харчі було сутужно, і приятелі їх не досить мали до "Золотого Дна".

— Борошно коштує долар за фунт, — мовив він. — То чим же ти йому заплатиш?

— Просто віддам половину нашої займанки, — відповів Вигадько.

— Якої? — здивувався Біл. Тоді пригадав застережену за шведами ділянку. — Ага! Але я б не дорожився, — додав він. — Віддай йому всю, поки вона ще твоя, бо він має й так право її зайняти.

Вигадько похитав головою:

— Ні, бо тоді він злякається та й утече. Я вдаватиму, ніби то вартісна займанка, і ми продаємо її лише тому, що дуже вже обмаль у нас їжі. А як сторгуємося, тоді можна буде подарувати йому всю.

— А як хтось купився на нашу табличку й узяв собі ту ділянку? — зауважив Віл, хоч був дуже радий обміняти займанку на мішок борошна.

— Ніхто її не взяв, — запевнив його Вигадько. — Вона там рахується під номером двадцять четвертим. Чечако поставились до неї поважно й почали вбивати паколи далі. Зайняли вже навіть кряж. Я балакав з одним, він тільки-но вернувся звідти й насилу ноги притяг.

Тоді вперше вони почули повільну заникувату мову Анса Гундерсона.

— Мені подобається те місце, — казав він господареві бару. — Я маю намір запаколити собі там займанку.

Приятелі підморгнули один одному, і за кілька хвилин здивований та вдячний швед уже пив погане віскі з чужинцями, в яких серця були тверді, мов кремінь. Але він мав таку саму тверду голову, як вони серце. Торба з золотом раз у раз мандрувала на вагу, щоразу Вигадько Мітчел пильно дивився на нього, проте Анс Гундерсон не впивався. Полум'я неземної мрії спалахувало в його блакитних очах, таких ясних, як море літньої години, однак запалювали те полум'я розповіді про золото та промивальне причандалля, а не віскі, яке він ковтав напрочуд легко.

Приятелів брав розпач, хоч вони й удавали з себе веселих.

— Не соромся, друже! — гукав Зачмелений Віл, кладучи Тундерсонові руку на плече. — Пий ще! Ми якраз святкуємо Вигадьків день народження. Це мій приятель Вигадько, Вигадько Мітчел. А тебе як звати?

Швед сказав, і Віл гучно ляснув долонею Вигадька по спині. А той удавав, ніби йому було ніяково, що він став осередком уваги. Анс Гундерсон повеселішав і вперше за той вечір почастував їх віскі. Потім ролі змінилися, і обережний та стриманий швед став раптом марнотратний. Але торбина, з якої він платив, була таки важкенька. "Не менше як вісімсот доларів", — прикинув на око Вигадько. Підбадьорений тією торбиною, він вибрав слушну хвилю й наодинці поговорив з Бідвелом, власником намету й поганого віскі.

— Ось моя торбина, Бідвеле, — сказав Вигадько щиро й упевнено, як і годилося старояштцеві в розмові із старожитцем. — Підкинь до неї п'ятдесят доларів на день-два, а ми тобі віддячимо, Біл і я.

Після цього торбина стала частіше мандрувати на вагу, і святкування Вигадькового дня народження стало ще бучніше. Він навіть завів

традиційну пісню старожитців "Сік із забороненого плоду", але збився і, щоб приховати своє збентеження, запропонував ще випити.

Бідвел теж ушанував його раз чи двічі, частуючи всю компанію, і Мітчел з Білом були вже вщент п'яні, коли в Анса Гундерсона вії обважніли, а язик почав поволеньки розв'язуватися.

Біл розчулився й ставав дедалі довірливіший. Він розповідав про свої турботи господареві бару, всьому світові взагалі, і Ансові Гундерсонові зокрема. Акторського таланту на це не треба було: погане віскі робило своє діло. Він почав жаліти себе самого й Мітчела і навіть щиро заплакав, коли оповідав, що він і його приятель надумали продати половину доброї займанки лише тому, що в них обмаль харчів. Навіть Вигадько розчулився, його слухаючи.

— Скільки ви хочете за неї? — спитав Анс Гундерсон, і в очах йому спалахнула жадоба.

Біл і Мітчел не дочули його, і Гундерсонові довелося ще раз питати. Вони навмисне зволікали, а швед розпалювався дедалі дужче. Похитуючись і тримаючись за прилавок, він пильно дослухався до того, як вони радилися, відійшовши набік, чи продавати, чи ні, та голосним шепотом сперечалися, яку ціну взяти.

— Дві сотні… гик… з половиною, — кінець кінцем оповістив Біл, — тільки ми, мабуть, взагалі її не продамо.

— І добре зробите, якщо хочете знати й мою думку, — докинув Бідвел.

— Авжеж, — додав Вигадько. — Ми не якісь там доброчинці, щоб задурно розкидати майно шведам та чечако.

— Вип'ємо ще, — сказав Анс Гундерсон, гикнувши й хитро міняючи тему до слушнішого часу.

Тепер, щоб наблизити той слушніший час, його торбина з золотом почала раз у раз мандрувати між боковою кишенею та вагою.

Біл і Мітчел перше впиралися, але врешті почали поступатися — надто він упадав. Тоді Гундерсон став обережніший, відтяг Відвела набік і, спираючись на нього, щоб не впасти, спитав:

— Чи це добрі люди, як ви гадаєте?

— Авжеж, — щиро відповів Бідвел. — Я віддавна їх знаю. Вони старожитці. І якщо продають ділянку, то вже є що продавати. Вони не шахраї.

— Я буду купувати, — оповістив Анс Гундерсон двом приятелям, коли непевною ходою вернувся до них.

Але тепер він глибше поринув у свої мрії і заявив, що купить тільки цілу займанку або зовсім не купуватиме. Це дуже засмутило Зачмеленого Біла. Він лаяв на всі застави загребущих чечако та шведів і, лаючись, кілька разів засинав, схиливши голову на груди, і тільки ледь чутно бурмотів щось. Але, дістався штурхана від Вигадька чи Відвела, прокидався й знову заповзято починав лаятися та сипати прокльонами.

Анс Гундерсон весь той час спокійно мовчав. Йому здавалося, що кожна образа додавала ціни займанці. Бо як іще пояснити, що приятелі так шкодують її продавати? І відчув полегкість, коли Зачмелений Біл захріп, звалившись на підлогу, і він міг взичити увагу другому, не такому незговірливому приятелеві.

Вигадько Мітчел був здатливий, але з нього виявився кепський рахівник. Проливаючи гіркі сльози, він згоджувався продати півзайманки

за двісті п'ятдесят доларів або цілу за сімсот п'ятдесят. Анс Гундерсон і Бідвел намагалися втовкмачити йому, що він не так рахує, але зусилля їхні були даремні. Він виливав у сльозах свій жаль і над прилавком, і на їхніх плечах, проте сльози не відмінили його думки, що коли одна половина коштує двісті п'ятдесят, то дві половини втричі більше.

Нарешті, — а треба сказати, що навіть Бідвел добре не пам'ятав, як закінчилася ніч, — зробили запродажню, за якою Біл Рейдер та Чарлз Мітчел поступалися усіма правами на займанку, відому як "Ельдорадо 24"— таку назву дав річці якийсь оптимістичний чечако.

Коли Вигадько підписався, їм усім трьом довелося добре поморочитися, щоб розбудити Біла. Він довго хитався над документом з пером у руці, і за кожним порухом в очах Анса Гундерсона то спалахувало, то пригасало чарівне золоте видиво. Коли, кінець кінцем, многоцінного підписа виведено на запродажній і золото пересипано з торбини в торбину, швед полегшено зітхнув, упав під стіл і проспав, немов убитий, до ранку.

Ранок видався холодний і похмурий. Швед почував себе зле. Найперше він невтямки помацав свою торбину і злякався, що вона виявилася така легка. Тоді поволі йому пригадалися нічні пригоди. Чиїсь хрипкі голоси остаточно збудили його. Він розплющив очі й виглянув із-під столу.

Двоє ранніх відвідувачів, або радше людей, що всю ніч були в дорозі, голосно говорили про те, що Ельдорадо — річка геть ні на що не здала. Хвилюючись, Гундерсон понишпорив у кишені і знайшов запродажню на "Ельдорадо 24".

За десять хвилин швед уже витрусив з-під коців Зачмеленого Біла та Вигадька Мітчела і, люто поблискуючи очима, тицяв їм назад пописаний кривулями брудний шмат паперу.

— Я хочу забрати свої гроші, — бурмотів він. — Я хочу свої гроші назад.

До горла йому підступав клубок, з очей котилися сльози й текли по щоках. Він стояв навколішки й ревно благав віддати гроші. Вигадько й Біл не сміялися. Не такі вони були жорстокі, щоб аж сміятися.

— Уперше чую, щоб людина відмагалася від свого вчинку й отак скиглила, — мовив Біл. — І мушу сказати, що я не розумію цього.

— І я так само, — зауважив Вигадько Мітчел. — Купити займанку — це все одно, що купити на ярмарку коня.

Здивування їхнє було щире. Самі вони ніколи не плакалися, зробивши якусь справу, отож не розуміли цього і в іншій людині.

— Бідний чечако, — буркнув Зачмелений Біл, дивлячись услід шведові, що сумно почвалав стежкою.

— Але й ми ще не втрапили на Золоте Дно, — заспокоїв його Вигадько Мітчел.

Надвечір того ж таки дня вони, закупивши на Гундерсонове золото за неймовірну ціну борошна та сала, подалися через хребет у напрямку струмків, що течуть між Клондайком та річкою Індіяна.

А через три місяці приятелі верталися назад тим самим хребтом у хуртовину і трапили на стежку, що вела до "Ельдорадо 24". Трапили випадково. Вони й гадки не мали шукати своєї колишньої займанки. Крізь білу заслону нічого не видно було, та коли вони ступили на саму займанку, хуртовина трохи вщухла, й подорожні побачили купу свіжої ріні й коловорот, що його крутив якийсь чолов'яга. Побачили, як він витяг цеберку ріні з ями й перекинув на купу. Другий чоловік, що набирав у ночовки свіжої ріні, здався їм наче знайомий. Він мав довгі руки й

білявого, як льон, чуба. Та не встигли приятелі підійти ближче, як він повернувся з ночовками й побіг до хатини. Він був простоволосий і, певне, поспішав, бо сніг падав йому за комір. Біл і Мітчел кинулися за ним і зайшли теж до хатини. Чоловік стояв навколішки біля грубки й промивав рінь у діжці з водою.

Він так захопився, що й не чув, як вони увійшли. Вони стали позад нього. Він спритно кружляв ночовками, спиняючись раз чи двічі вибрати пальцями більші грудки ріні. Вода в діжці була каламутна, отже, вони не могли побачити, що залишилося в ночовках. Раптом чоловік підняв ночовки й вихлюпнув із них воду. На дні показалася жовта маса, немов щойно сколочене масло.

Зачмелений Біл ковтнув слину. Він навіть у сні не марив, що перша проба може дати стільки золота.

— Чимало, друже, — хрипко сказав він, — Скільки ви там намили?

Анс Гундерсон відповів, не підводячи голови:

— Мабуть, унцій з п'ятдесят.

— То ви, певне, дуже багаті, га?

Анс Гундерсон і далі не підводив голови, вимиваючи найдрібніші зернинки, але відповів:

— Та гадаю, що здобуду тисяч п'ятсот доларів.

— Нічогенько! — шанобливо сказав Зачмелений Біл.

— Авжеж, Біле, нічогенько, — додав і собі Вигадько Мітчел, і обидва тихенько вийшли, зачинивши за собою двері.